

De beoordeling van de kerkscheuring van 1946 in officiële nieuw-apostolische publicaties door de jaren heen

Edwin Diersmann

Historische Bijeenkomst Hilversum 1946-2016

Geliefde allemaal,
ik vind het enorm waardevol en voel dankbaarheid dat u met zovelen bent gekomen, dat u daarmee blijk geeft van interesse in wat bijna een heel mensenleven achter ons ligt en nog maar een klein gedeelte van de leden van ons beider geloofsgemeenschappen bewust heeft meegemaakt.

Wat kunt u verwachten?

Opmerkingen vooraf (kort/algemeen, langer/thematisch)

De lezing

- 1946 t/m 1960
- 1961 t/m 1998
- vanaf 1999
- voorlopige conclusies
- mijn visioen...

Historische Bijeenkomst Hilversum 1946-2016

Vóór het inhoudelijke gedeelte van deze lezing wil ik een aantal opmerkingen maken: drie kortere algemene opmerkingen en één wat langere opmerking die over het thema van mijn lezing gaat. Daarna begint de eigenlijke lezing, waarbij ik de volgende onderverdeling maak:

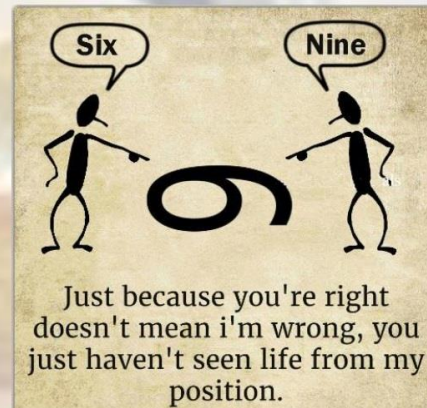
- 1946 t/m 1960
- 1961 t/m 1998
- vanaf 1999;
- conclusies, die een voorzichtig karakter hebben
- een persoonlijk visioen.

Kleine voorafjes...

- 'apostolischen' en 'nieuw-apostolischen'
- grondhouding » » »
- basiskennis

Groter voorafje...

- m.b.t. het thema

Historische Bijeenkomst Hilversum 1946-2016

De eerste algemene opmerking: degenen die apostel L. Slok navolgden noem ik 'apostolischen'. Degenen die stamapostel Bischoff navolgden noem ik 'nieuw-apostolischen'. Ik beseft dat het strikt genomen historisch onjuist is om 'nieuw-apostolischen' al meteen vanaf 1946 voor die groep te gebruiken. Ik doe het omwille van duidelijkheid en eenvoud.

Twee: ik vraag van u, geliefde allemaal, een 'sympathieke grondhouding' ten aanzien van in het verleden gemaakte keuzes. Ik ga ervan uit dat u tegenover uw **eigen** traditie al sympathiek staat. Daarnaast vraag ik het vanochtend ook ten aanzien van de **andere** religieuze traditie. Ongeacht uw nieuw-apostolische of apostolische achtergrond hoop ik op een sympathieke grondhouding jegens de redeneringen, de gevoeligheden, de boosheid, de frustraties en het verdriet van 'de andere kant'. Ik hoop op een sympathieke grondhouding voor de keuzes die broeders en zusters, die naast u in de bank zaten, gemaakt hebben en waardoor ze zich plotseling aan de andere kant van een onzichtbare muur bevonden.

Drie: ik ga van een bepaalde basiskennis van onze gemeenschappelijke geschiedenis uit. Ik ga ervan uit dat de namen die ik noem, bekend zijn en u dat iets van hun achtergrond weet. Als ik een naam voor het eerst noem dan zal ik daar de ambtsnaam bij vermelden. Daarna niet meer. Dat is geen kwestie van gebrek aan eerbied voor de persoon, dat is ook geen oordeel, maar een praktische keuze.

De thematische opmerking: In een vlaag van overmoed, of verstandsverbijstering, heb ik als thema 'de beoordeling van de kerkscheuring van 1946 in officiële nieuw-apostolische publicaties door de jaren heen' gekozen. Dat is tot mijn schrik enorm 'breed' gebleken. 'Officiële nieuw-apostolische publicaties' zijn er vele. Als ik de periode vanaf 1946 beschouw, dan heb je alleen al in Duitsland de *Unsere Familie*, de *Wächterstimme*, het jaarboek *Kalender Unsere Familie*, daarnaast periodieken voor ambtsdragers, jeugd, kinderen... Dat is zo'n 7,5 strekkende meter.

In Nederland verscheen vanuit de nieuw-apostolische groep vanaf december 1946 t/m 1951 een blad *Medede(e)lingen*, dat na enkele naamswijzigingen vanaf medio 1961 *Stem van de Wachter* heette. Zeker vanaf medio jaren '50 bevatten deze bladen steeds meer 1-op-1 vertaalde artikelen vanuit de Duitse *Wächterstimme*. Verder zijn in de vroege jaren, kort na 1946, een aantal dienstverslagen gestencild en verspreid.

Ik heb ervoor gekozen om alleen de literatuur te gebruiken die ik zojuist genoemd heb. Als u van mij af en toe een conclusie of aanzet daartoe hoort, dan baseer ik die alleen op die bronnen.

1946 t/m 1960. We hebben het koor gehoord, dat een door mij uitgekozen lied heeft gezongen: “Waardig wil ik voor U [Jezus Christus] treden aan de dag als Gij verschijnt.” Het lied vervolgt met het uitspreken van de hoop dat ‘ik’ daarvoor waardig mag zijn. En het eindigt met een refrein met solo: “Wie getrouw de weg bewandelt, die de stamapostel wijst en alleen naar zijn woord handelt, die is waardig en bereid [voor die dag als Jezus Christus verschijnt].”

Dit lied is in de jaren '50 in de nieuw geformeerde nieuw-apostolische koorliederenringband opgenomen. Het wijst naar de stamapostel, die trouw nagevolgd moet worden, tenminste, als je bij de Wederkomst met Christus mee ten hemel opgenomen wilt worden. Dit lied bevat vreemde elementen voor apostolischen. Het wordt inmiddels niet meer door nieuw-apostolischen gezongen, want het is niet opgenomen in de actuele liederenbundel voor de zangkoren, die eind 1992 is geïntroduceerd.

In de verschillende HAZEA-liederenbundels stonden veel liederen waarin de apostel of apostelen genoemd werden. Veel liederen zijn na 1946 in de nieuw-apostolische traditie tekstueel veranderd. Nu komen de woorden “apostel” of “apostelen” nog maar weinig voor. God of Jezus Christus hebben in de liedteksten vaak de apostel vervangen. Er is geen cultuur van stamapostel-liederen gekomen, alhoewel de stamapostel na 1946 binnen de nieuw-apostolische groep in één klap weer het zichtbare en heilsnoodzakelijke brandpunt voor de broeders en zusters werd. In die zin is het zojuist gezongen lied vrij uniek.

Ik wil eerst de periode 1946 t/m 1960 beschouwen en kijk per persoon of groep van personen wat ik in de literatuur gevonden heb. U ziet de desbetreffenden op het scherm. Daarna analyseer ik een dienstverslag uit 1952.

E. (Ernst) en O. (Otto) Güttinger

- feitelijke bewoordingen
- verbindend
- veroordelend (“Irrenden...”, verkeerde leer)
- 21 juli 1946: “Wij zijn gescheiden lieden geworden en zij zullen hun eigen weg gaan...”
- gelijkenis van de verloren zoon

Historische Bijeenkomst Hilversum 1946-2016

‘Enter’ de Zwitserse apostelen Ernst en Otto Güttinger, vader en zoon. Zij reisden in mei 1946 en nog meerdere keren in de jaren daarna door Nederland, met de opdracht van Bischoff om te proberen de scheuring ongedaan te maken. Er werd druk geconfereerd met L. Slok, met opziener Schurink en anderen. Uit dienstverslagen vallen me de volgende zaken op:

- in 1946 wordt nog in feitelijke bewoordingen verslag gedaan van de ontmoetingen van de Güttingers met L. Slok en anderen;

- Otto Güttinger spreekt over “districtsoudste Slok” en “broeder Slok”. Hij benoemt ook gevoelens: “er heerscht diepe smart in het hart van den Stam-apostel”, maar gebruikt ook het veroordelende woord “afvallen”: “wij willen niet, dat Holland zal afvallen”;

- Ernst Güttinger spreekt over dwalenden (“Irrenden”), over degenen die verleid (“verführt”) zijn, over leugens, over een verkeerde leer, over ongehoorzamen. L. Slok en Schurink noemt hij “heeren”. En hij deelt de nieuw-apostolische ambtsbroeders op zondag 21 juli 1946, drie maanden na de opening van het testament, al mee: “Sinds Vrijdagavond [19 juli: onderhoud met L. Slok, Schurink en nog twee anderen] is de scheiding definitief. Wij zijn gescheiden lieden geworden en zij zullen hun eigen weg gaan.” Harde en veroordelende termen, zakelijke termen, maar... achteraf gezien snel en juist inschattend dat de wederzijdse standpunten een toenadering of overeenkomst onmogelijk zouden maken. In 1950, terugkijkend, zegt hij dat veel “eerlijke, oprechte broeders en zusters [...] uit het licht in de duisternis” geleid zijn. Maar hij klinkt ook milder en gebruikt de gelijkenis van de verloren zoon om voor “een open hart” te pleiten en op te roepen om voor ze te blijven bidden.

J. (Jan) Jochems
 (emeritaat 21 juli 1946,
 † 10 februari 1947)

Weekbrieven benadrukken
 - eenheid
 - strijd tussen goed/kwaad,
 Bijbelse voorbeelden
 - 12 mei 1946: "Een wolf
 wordt niet in schapenvacht
 geboren..."

Historische Bijeenkomst Hilversum 1946-2016

Van apostel Jochems heb ik alleen enkele Weekbrieven. Die heeft hij uitgegeven onder zijn en Bischoffs naam, vanaf begin 1946 tot uiterlijk eind 1946. Ze werden gestuurd naar degenen die sinds mei 1945 met hem vergaderden, nadat hij zich van apostel Van Oosbree afgescheiden had. De weekbrieven werden na 22 april 1946 ook gestuurd naar degenen die de roeping van L. Slok afwezen en daardoor min of meer automatisch onder Jochems kwamen te vallen. De eenheid met de stamapostel en overige apostelen wordt daarin zeer benadrukt. Zwart-witte Bijbelse tegenstellingen worden gebruikt, met onderliggende connotaties van goede en slechte keuzes, de lams- en wolfsgezindheden. In een uitgave gaat het over de valse profeten, die wolven in schaapskieren zijn: "Een wolf wordt niet in schapenvacht geboren; wanneer een wedergeboorene zich van de Eénheid afscheidt (losmaakt), verliest hij door het drijven van de geesten dezer wereld zijn lamsgezindheid en wordt daardoor zooals eenmaal Judas Iskariot tot een wolf, ofschoon uiterlijk de schaapsvacht blijven kan."

B. (Berend) F. (Frederik) Paasman
 (apostel 21 juli 1946, † 22 mei 1948)

- korte ambtstijd
- eenheid
- goddelijke zending
- 14 maart 1948: “Wij hebben geen Apostel, die door de één of andere mens in zijn hoge bediening is gezet...”

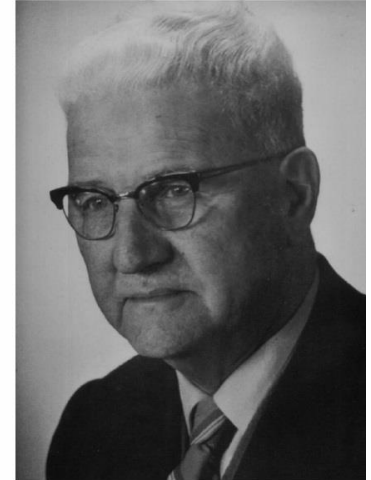

Historische Bijeenkomst Hilversum 1946-2016

Paasman is al twee jaar na zijn inzetten als apostel overleden. Eén artikel, “Hoedt u voor een minderwaardigheidsgevoel” (*Mededelingen*, 14 maart 1948) valt op. Daarin benadrukt hij sterk de eenheid en de goddelijke zending van de daaraan verbonden apostelen: “Wij hebben geen Apostel, die door de één of andere mens in zijn hoge bediening is gezet. Neen, hij is ons door God gegeven [...] Het spreekt immers vanzelf, dat zoogenaamde Apostelen, die ‘een eigen zaakje’ opgericht hebben en geen verband hebben met ‘de Eenheid der Apostelen,’ niet door God gezonden zijn.” Het feit dat de stamapostelgetrouwe groep klein was zorgde blijkbaar voor twijfels en frustraties, die met de eenheid, de goddelijke zending, het deel van het internationale geheel zijn, gecounterd moesten worden.

G. (Gerrit) Kamphuis (apostel 15 aug. 1948, emeritaat 14 aug. 1954)

- 'heer' vs. 'apostel'
- legalistisch
- 15 maart 1950: "...alle verzoeningsmogelijkheden zijn afgestuit op grond van zijn (Slok) ingenomen standpunt..."
- tegemoetkomende houding in 1951

Historische Bijeenkomst Hilversum 1946-2016

Van Kamphuis is een artikel "Bijvoegsel Mededelingen van 15 Maart 1950" interessant. Hierin worden L. Slok, Schurink en de anderen consequent "heren" genoemd. Veel woorden worden aan "apostel Van Oosbree" gewijd, aan het feit dat die Bischoff per brief om instemming vroeg om L. Slok als opvolger aan te wijzen. Daarmee erkende Van Oosbree impliciet dat hij dat zelf statutair niet mocht. Een (niet onbegrijpelijke) legalistische insteek van Kamphuis, omdat in die periode beide partijen met treurige regelmaat voor de rechter stonden. Verder vinden we in dit artikel een feitenverslag van de gesprekken en verzoeningspogingen van eind 1949/begin 1950 en van het bezoek van L. Slok in Frankfurt in februari 1950. Kamphuis legt alle schuld bij L. Slok. Door diens houding en halsstarrigheid kan de eenheid niet worden hersteld, "alle verzoeningsmogelijkheden zijn afgestuit op grond van zijn (Slok) ingenomen standpunt." Dit sterk getoonzette artikel contrasteert met de tegemoetkomende houding van Kamphuis jegens L. Slok met betrekking tot huur en verkoop van een groot aantal kerkgebouwen, na de uitspraak van de Hoge Raad, een jaar later.

HERSTELD APOSTOLISCHE ZENDINGSGEMEENTE
IN DE EENHEID DER APOSTELN

Mijne geliefde ambtsbroeders, broeders en
zusters in Nederland!

Op 30 juni 1946 werd in Frankfurt a.M. een Apostelvergadering
gehouden. De met inbegrip van den Stamapostel, aanwezige
Apostelen hebben in het raadsel over de toekomst van
het Werk Gods in Nederland beraadslaagd, nadat zij het
Werk Gods in Nederland van beide Apostelen uit Zwitser-
land, die van 3 tot 28 Mei in Holland geweest zijn.
Alle Apostelen hebben met mij in een vurig gebed tot den
Heer Jezus Christus om behoud en de bescherming van het
Werk Gods in Holland. Eensgezind zijn wij in
een lieve volbezorgdheid over U allen. De Apostelen staan
met mij in het bewustzijn van de groote verantwoording
tegenover onzen Zender en Heer Jezus Christus en tegen-
over de onsterfelijke zielen der eerlijke en oprechte Gods-
kinderen in Holland. U kunt ervan verzekerd zijn, dat alles,
wat ten opzichte van het Werk Gods in Holland door mij
in eensgezindheid des Geestes met alle Apostelen vastgesteld
wordt, uit den Geest Christus komt, om U een ware hulp
des geloofs, ter verkrijging van ons heerlijke doel, te zijn.
Met diepen weemoed hebben wij kennis genomen van het
verslag over de bedroevende toestanden in de Hollandsche
gemeenten. Het is mijn grootste zorg en die van alle
Apostelen, U allen in de vaste eenheid der Apostelen te
behouden en U te beschermen voor schade Uwer zielen en
voor dwalingen.
Alle Apostelen bereuen het ten zeerste met mij, dat op
Paasmaandag 1946 in een broedervergadering te Hilversum
Opziener Schuurink zonder mijn opdracht en in tegenstrijdig-
heid met de leer, die alle Apostelen der aarde vertoegen-
woordigen, den Districtsoudste Slok tot Apostel voor Holland
heeft uitgeroepen. Deze handeling kan en mag ik niet
erkennen. Ik zag mij met de Apostelen genoodzaakt, het
uitroepen van den Districtsoudste Slok voor ongeldig te
verklaren. Door deze uitroeping werd de grondslag der
eenheid verlaten. Broeder Slok is niet door mij tot zijn ambt
geroepen en niet uit den wil der Apostelenheid voortgekomen.

Lieve broeders en zusters! Onze God is een God der orde.
De Apostelen van den Zoon Gods zullen naar den wil van
Jezus in de eenheid staan; want Hij bad: „Heilige Vader,
bewaai ze in Mijn naam, die gij Mij gegeven hebt, dat zij

Zendbrief
VAN DEN
STAMAPOSTEL

De 'Zendbrief'...

Historische Bijeenkomst Hilversum 1946-2016

De laatste persoon die ik uit deze periode wil noemen is Bischoff. Kort na 21 juli 1946 werd een “Zendbrief van den Stamapostel” in Nederland verspreid. Het is bij mijn weten het enige officiële document van Bischoff over de dreigende scheuring in de HAZEA. Ik heb uit die brief de zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden, de eigennamen en werkwoorden verzameld en ze in een woordwolk gezet. Het resultaat ziet u op het scherm.

Het is duidelijk waarop Bischoff inzet, waarvan hij blijkbaar de meeste overtuigingskracht verwacht: dat de Nederlandse broeders en zusters gevoelig zijn voor het blijven bij c.q. het verlaten van de apostelen en de (apostel)eenheid, het internationale verband. Hij houdt zich in de Zendbrief in nuchtere termen aan de feiten. Hijzelf, Paasman en Slok worden weinig genoemd. Jochems één keer, Van Oosbree helemaal niet. L. Slok wordt consequent “Districtsoudste Slok” of “broeder Slok” genoemd. Om ‘voorbij de feiten’ te kijken heb ik alle gevoelswoorden uit de woordenlijst geselecteerd en een nieuwe woordwolk gemaakt.

Die ziet u hier. Deze wolk bevat maar weinig negatieve gevoelens. Veel vaker komen woorden voor die verdriet uiteten (“smeeingen”, “wonden”, “betreuren”) en die een brug pogen te slaan (“(ziele)liefde”, “bewaren”, “zorg”, “gebeden/voorbeden”).

12

7 februari 1950 Frankfurt/Main: “Ik heb geen boze gevoelens tegen U, als U niet met ons kunt gaan...”

Historische Bijeenkomst Hilversum 1946-2016

Toen die oplossing onmogelijk bleek heeft Bischoff, volgens het al genoemde artikel van Kamphuis, 15 maart 1950, tegen L. Slok gezegd: “Ik heb geen boze gevoelens tegen U, als U niet met ons kunt gaan.” Men ging met een handdruk uit elkaar.

Tussentijdse opsomming...

	Feiten	Emoties	Focus op	Bijbelse argumenten
E. Güttinger	Zakelijk	Veroordelend, 'hard', later milder		Ja
O. Güttinger	Nuchter	Mild		
Jochems		Veroordelend, fel	Eenheid, internationale verband	Ja
Paasman			Eenheid, internationale verband	Ja
Kamphuis	Legalistisch	Afstandelijk, later milder		
Bischoff	Nuchter	Mild	Eenheid, internationale verband	

Historische Bijeenkomst Hilversum 1946-2016

Een overzichtje. Op welke manieren sprak men over de gebeurtenissen? Ik heb geprobeerd om een soort indeling te maken. Mij valt het niet gebruiken van Bijbelteksten of Bijbelse argumenten bij Bischoff op. Verder de sterke focus op de eenheid en het internationale verband, een argumentatie waarvan men had kunnen inschatten dat die weinig wervend voor de navolgers van L. Slok zou zijn. Juist die eenheid, juist dat internationale verband was relatief weinig present in de ambtstijd van Van Oosbree. De Tweede Wereldoorlog zorgde voor een versterkt gevoel van zelfstandigheid of (anders geformuleerd) op zichzelf teruggeworpen zijn. Verder valt mij op dat Bischoff veel minder 'hard' lijkt dan ik tevoren had gedacht.

*Der Stammapostel besuchte die Geschwister in den Niederlanden*¹⁴

Unsere Familie, artikel over bezoek Bischoff, dienst in Amsterdam, 20 juli 1952

- open termen
- politieke situatie na oorlog (nieuw argument)
- (apostel)eenheid
- “...ontwikkeling van de leer ... betreurenswaardig geloofsverlies...” (nieuw argument)
- ‘getalsmatige’ vs. ‘geloofsmatige’ meerderheid

Historische Bijeenkomst Hilversum 1946-2016

In 1952 stond een artikel in de *Unsere Familie* waarin in relatief open termen over de scheuring werd geschreven. De veroorzakers hebben “de politieke situatie [van kort na de oorlog]” misbruikt om zich “los te maken [...] van de aposteleenheid”. Ook wordt gesteld dat hun “aanhangers” vanwege de “ontwikkeling van de leer” aan “betreurenswaardig geloofsverlies” lijden. De getalsmatige meerderheid van de “afgevallenen” is slechts schijn, want de “geloofsmatige meerderheid” strekt zich over de gehele aarde uit. Men blijft op het feitelijke niveau, maar nieuwe elementen zijn de politieke situatie en een sterke veroordeling van de leer van het Apostolisch Genootschap.

Unsere Familie t/m 1960: geen verdere meldingen

- einde juridische strijd
- emeritaat G. Kamphuis
- de 'boodschap' van J.G. Bischoff ("Ich sterbe nicht, der Herr Jesus kommt noch zu meiner Lebzeit wieder")

Historische Bijeenkomst Hilversum 1946-2016

Tot en met 1960 vinden we verder geen opmerkingen meer over de scheuring. Mijns inziens heeft dat te maken met het einde van de juridische strijd, het wegvallen van Kamphuis (helemaal weg uit de HAZE), maar zeker ook met het ontstaan van de zg. 'stamapostelboodschap', die o.a. in nieuw-apostolisch Nederland vanaf 1954 grote beroering zou veroorzaken en die bijna letterlijk alle aandacht in de verschillende periodieken opslokte.

1961 t/m 1998

Unsere Familie: pas in 1980er jaren weer verwijzingen naar scheuring van 1946

- kroniekartikelen (o.a. Hilversum)**
- meerdere biografische artikelen J. Jochems**
(- géén biografisch artikel J.H. van Oosbree)

Historische Bijeenkomst Hilversum 1946-2016

1961 t/m 1998. We gaan nu grote stappen maken. Enerzijds vanwege de voortschrijdende tijd, anderzijds omdat ik in de *Unsere Familie* pas vanaf de jaren '80 weer verwijzingen naar de scheuring van 1946 heb gevonden. Bruikbare artikelen zijn enkele korte kronieken (o.a. van Hilversum en Kolham) en twee behoorlijk uitgebreide biografische artikelen over Jochems. Over Van Oosbree is niets gepubliceerd.

Unsere Familie 1989, 1997 biografische artikelen J. Jochems

- Jochems als 'heilige'
- feiten, fel veroordelend
- leestellig
- legalistisch
- bovenzintuigelijk: roeping "ohne ein zustimmendes Zeichen des Herrn..." (nieuw argument)

Historische Bijeenkomst Hilversum 1946-2016

De artikelen over Jochems, uit 1989 en 1997, hebben het karakter van hagiografieën. Ze beschrijven hoe Jochems onwrikbaar stond in de desintegrerende/vernietigende stromingen/meningen ("zersetzende Strömungen") en dat het daaraan te danken is dat velen geen dwaalspoor ("Irrweg") insloegen, alhoewel ook velen ervandoor gingen ("davongingen"). Van Oosbree was eigengereid. Jochems werd stelselmatig tegengewerkt ("entgegengearbeitet"), hij was zich als een van de weinigen bewust van de Nederlandse afwijking van de "Jesulehre". Het artikel in de *Unsere Familie* citeert een positieve opmerking over Jochems door "een tegenstander" ("Gegner"). Het citaat (zonder bronvermelding) komt uit *De zegen van de twijfel* (p. 102). Samenvattend zien we heel veel zwart-witte, fel getoonzette opmerkingen, die de juistheid van Jochems' houding en beslissingen moeten illustreren. De roeping was niet conform de statuten, maar naast dit bekende argument stelt het artikel (dit is de eerste keer sinds 1946 dat ik het vind) dat Van Oosbrees eigenmachtige beslissing niet gevolgd werd "door een instemmend teken van de Heer" ("ohne ein zustimmendes Zeichen des Herrn").

Unsere Familie 1998 beknopte kroniek Hilversum

- Jochems positief vs. Van Oosbree negatief**
- leerstellig**
- legalistisch**
- feitelijk: ambtsdragers die “treu zum Stamm-apostel standen” niet uitgenodigd voor 22 april 1946 (nieuw argument)**

Historische Bijeenkomst Hilversum 1946-2016

In de beknopte kroniek van de gemeente Hilversum komen we de positieve berichtgeving over Jochems, de negatieve over Van Oosbree, de leerstellige en legalistische argumenten en het noemen van “die man Lambertus Slok” tegen. Daarnaast wordt gesteld dat “veel ambtsbroeders, die trouw jegens de stamapostel waren” niet voor de dienst op 22 april 1946 in Hilversum uitgenodigd waren. Dat is iets wat ik voor het eerst lees in de literatuur sinds 1946. Ik weet niet of het inhoudelijk klopt, maar het is in ieder geval een feitelijke opmerking.

Vanaf 1999

Unsere Familie 1999: aanzet tot ‘ander geluid’?
R. Fehr (stamapostel 1988-2005) wil “offene Herzen”
voor “diese vielen, die einen anderen Weg gingen” en
ze “willkommen heißen”.

‘Concilie’ in Zürich in 2000

- **“Erinnerung an gemeinsame Glaubensgrundlagen...”**
- **“Verständnis für Unterschiedlichkeiten...”**
- **“Gemeinden mit neuapostolischem Hintergrund...”**

Historische Bijeenkomst Hilversum 1946-2016

Vanaf 1999. De volgende ‘knip’ heb ik in 1999 gelegd. In dat jaar staat in de *Unsere Familie* een artikeltje over de inzet van een nieuwe districtsapostel voor Nederland. De stamapostel (de Zwitser Fehr) benoemt de “scheuringen” (“Abspaltungen”) in Nederland. En hij denkt “aan de velen, die een andere weg gingen” (“an diese vielen, die einen anderen Weg gingen”) en wenst ons toe dat we “geopende harten” (“offene Herzen”) hebben en dat we iedereen die wil komen, welkom heten.

In januari 2000 heeft Fehr een groot aantal apostolische geloofsgemeenschappen voor een “concilie” uitgenodigd. Fehr hoopte op een “jaar van beweging” (“Jahr der Bewegung”). In het aankondigende *Unsere Familie*-artikel noemt hij als doel van de gesprekken:

- “herinnering aan gemeenschappelijke geloofsfundamenten” (“Erinnerung an gemeinsame Glaubensgrundlagen”);
- “begrip voor verschillen” (“Verständnis für Unterschiedlichkeiten”).

Verder staat in het artikel dat “sinds 1945 in Holland verschillende gemeenten met nieuw-apostolische achtergrond waren ontstaan” (“seit 1945 waren in Holland verschiedene Gemeinden mit neuapostolischem Hintergrund entstanden”). Hoe cryptisch die zin historisch-inhoudelijk ook is, het is wel een neutrale feitelijke formulering.

Communiqué van het ‘Concilie’

- “respecteren van verschillen...”
- “afbouwen wederzijdse voorbehouden...”
- kijken in hoeverre een “gemeinsames Miteinander” mogelijk is

Feitelijke en neutrale termen

Historische Bijeenkomst Hilversum 1946-2016

Het communiqué van de bijeenkomst werd in de *Unsere Familie* gepubliceerd. Het spreekt over het respecteren van verschillen, het verminderen van “wederzijdse voorbehouden” (“gegenseitige Vorbehalte”), kijken in hoeverre een “gemeenschappelijk samengaan” (“gemeinsames Miteinander”, waarbij “Miteinander” niét “fusie” betekent) mogelijk is. Ook hier: neutraal geformuleerd.

Het Apostolisch Genootschap is niet op de uitnodiging ingegaan, ik wil deze gebeurtenis noemen omdat het mijns inziens binnen de Nieuw-Apostolische Kerk een aanzet is tot een neutralere beschouwing van haar eigen geschiedenis en haar verhouding tot andere apostolische geloofsgemeenschappen.

Ups en downs

Unsere Familie

- 2001 dienst R. Fehr Tilburg: “lossagte...”
- 2003 artikel Hilversum: “des größten Bruchs...”
- 2004 biografisch artikel J. Jochems: gebrek aan eenheid tussen Van Oosbree en Bischoff

2008 Informatieavond (niet over NL): dieptepunt

Historische Bijeenkomst Hilversum 1946-2016

Zulk een aanzet is sindsdien door ups en downs gevolgd. Ik noem er een paar:

- In 2001 (kort artikel gemeente Tilburg) wordt genoemd dat een groot gedeelte van de leden zich in 1946 van de stamapostel “loszaagde/losmaakte” (“lossagte”);
- In 2003 (kort artikel gemeente Hilversum) wordt de scheuring de “grootste breuk” (“des größten Bruchs”) in de Nederlandse nieuw-apostolische geschiedenis genoemd;
- In 2004 (alweer een biografisch artikel over Jochems) wordt het gebrek aan eenheid tussen Van Oosbree en Bischoff benoemd, maar verder is het artikel feitelijk van aard en minder Jochems-verheerlijkend dan de eerdere artikelen;
- Een zogenoemde ‘informatieavond’ uit 2008, over de Duitse naoorlogse nieuw-apostolische geschiedenis, vormt een onbetwist dieptepunt. In felle toon en zwart-witte termen worden de conflicten eenzijdig belicht. Gelukkig was de geschiedenis in Nederland hier geen thema.

Voorlopige conclusies

- eerste decennia: pijnlijke 'wond', frustraties
- feitelijke termen, emoties, Bijbelteksten
- leerstellige verschillen
- nieuwe feitelijke argumenten
- Jochems / Van Oosbree

Historische Bijeenkomst Hilversum 1946-2016

Ik rond af met een aantal voorzichtige conclusies, in willekeurige volgorde, op basis van de bestudeerde literatuur:

- in het eerste decennium na de scheuring was bij nieuw-apostolische leidinggevendenden de 'wond' nog vers en pijnlijk, en de frustratie duidelijk aanwezig;
- naast feitelijke termen worden in artikelen en verslagen ook emoties benoemd. Deze variëren van 'hard' tot 'mild'. De Bijbel is gebruikt om te veroordelen ("wolf in schaapskleren"), maar ook om mild te stemmen ("de verloren zoon");
- feitelijke termen zijn door alle decennia heen gebruikt, emoties en Bijbelteksten alleen in de eerste decennia;
- de leerstellige verschillen tussen beide geloofsgemeenschappen zijn slechts in hoogst algemene termen benoemd;
- tot tientallen jaren na de scheuring zien we opeens nieuwe argumenten (van feitelijk of boven-zintuigelijk karakter) verschijnen;
- Jochems wordt enorm opgehemeld. Van Oosbree wordt enorm genegeerd in de bestudeerde literatuur. Ik pleit voor meer aandacht voor hem, en voor rehabilitatie.

(vervolg...)

**- vanaf 1999: nuchterder houding
(met ups en downs), wens tot dialoog**

Mijn visioen...

Historische Bijeenkomst Hilversum 1946-2016

- aanzetten tot een nuchterder houding ten opzichte van de geschiedenis en de wens om met elkaar in gesprek te gaan zijn (met ups en downs) vanaf het nieuwe millennium merkbaar.

De voormalige Duitse bondskanselier Helmut Schmidt heeft ooit gezegd: “Wer Visionen hat, der soll zum Arzt gehen”. Desondanks wil ik mijn visioen met u delen. Ik heb zojuist genoemd dat emoties voornamelijk in de eerste decennia na de scheuring in de literatuur te vinden zijn. Mijn visioen is, dat wij onze emoties met betrekking tot de scheuring van 1946 hervinden. Bijvoorbeeld:

- teleurstelling: om wat gebeurd is en niet meer ongedaan gemaakt kan worden; jammer, dat het zo gelopen is
- verbondenheid: omdat we een gemeenschappelijke bron en oorsprong hebben; we zijn nu gescheiden organisaties, geloven op een verschillende manier, maar hebben desondanks iets groots, waardevols en gemeenschappelijks: ons beider oorsprong
- bewondering: omdat iedereen zijn eigen persoonlijke keuze vanuit zijn eigen eerlijke overtuiging gemaakt heeft. Onze voorouders hebben gekozen voor wat voor hen op dat moment heilig was. Dat is voor allen, welke keuze men ook maakte, een zware beslissing geweest. Die keuze moeten we niet in absolute, veroordelende termen van ‘goed’ of ‘fout’ zien
- liefde: omdat wij allemaal, in alle apostolische geloofsgemeenschappen, de liefde als leidend principe voor onze levenshouding zien. Dat verbindt ons allemaal, onverbreeklijk, over alle verschillen heen!

Met deze emoties zullen alle onzichtbare muren die misschien tussen ons in staan, geslecht worden!

Bedankt voor uw aandacht!

Edwin Diersmann

<https://nl.linkedin.com/in/edwindiersmann>

© 2016 J.H. van Oosbreelezing

Historische Bijeenkomst Hilversum 1946-2016

Dat, geliefde allemaal, wens ik ons allen toe!

© Edwin Diersmann
E-mail: edwin@diersmann.nl

Edwin Diersmann is drs. theologie en drs. religiewetenschappen, trainee geestelijk verzorger in het Radboudumc en in opleiding tot bewindvoerder. Hij is diaken, dirigent en organist in de NAK, gemeente Nijmegen. Hij heeft een aantal boeken en artikelen in kerkhistorische tijdschriften geschreven over de geschiedenis van verschillende apostolische groeperingen in en buiten Nederland.